

Fen Eğitiminde Biyolojide Özel Konular

Editör: Doç. Dr. Fikriye POLAT

Editör: Doç. Dr. Fikriye POLAT

FEN EĞİTİMİNDE BİYOLOJİDE ÖZEL KONULAR

ISBN 978-605-318-959-6

DOI 10.14527/9786053189596

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2017, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. Ltd. Şti.ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik, kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayinevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayinevidir**. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye’de kurulan **Turcademy.com** ve **Pegemindeks.net** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000’in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşabilmektedir.

I. Baskı: Temmuz 2017, Ankara

Yayın-Proje: Özlem Sağlam
Dizgi-Grafik Tasarım: Ayşe Nur Yıldırım
Kapak Tasarım: Pegem Akademi

Baskı: Vadi Grup Ciltevi A.Ş.
İvedik Organize Sanayi 28. Cadde 2284 Sokak No:105
Yenimahalle/ANKARA
(0312 394 55 91)

Yayıncı Sertifika No: 14749
Matbaa Sertifika No: 26687

İletişim

Karanfil 2 Sokak No: 45 Kızılay / ANKARA
Yayınevi: 0312 430 67 50 - 430 67 51
Yayınevi Belgeç: 0312 435 44 60
Dağıtım: 0312 434 54 24 - 434 54 08
Dağıtım Belgeç: 0312 431 37 38
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net

ÖN SÖZ

Her ne kadar kökleri Eski Yunan Uygarlığı'na kadar gitse de modern bir bilim olarak biyolojinin tarihi on dokuzuncu yüzyılın ortalarına dayanmaktadır. Tarihin derinliklerine inildikçe, insanoğlunun 17.000 yıl önceye dayanan ve Nil Vadisi'nde başlayan, daha kaliteli ve daha fazla ürün elde etme çabası olduğu her zaman görülmüştür. On dokuzuncu yüzyılda Gregor Mendel'in, kilisenin bahçesinde yetiştirdiği bezelyelerle yaptığı deneylerde kalıtsal özelliklerin nesilden nesile aktarıldığı ile ilgili sonuçları çığır açmış, yirminci yüzyılın ortasında Watson ve Crick'in DNA molekül modelini ortaya koymaları ve arkasından gen teknolojisi alanında önemli enzimlerin keşfi daha farklı kapıların açılması için öncü olmuştur.

Günümüzde, ileri düzeydeki teknolojinin biyoloji alanına uygulanmasıyla oldukça önemli gelişmeler meydana gelmiştir. Genlerin saflaştırılması, nükleotid dizilerinin belirlenmesi, manipülasyonu ve çoğaltılması gibi işlemler artık kolaylıkla yapılabilmekte ve büyük ivme kazanan gen klonlama teknolojisi ile birtakım hastalıkların tedavisinde gerekli protein, enzim, hormon, antibiyotik gibi farmasötik maddeler kolay, hızlı ve ucuz bir şekilde üretilmektedir.

Kitabımızda nanoteknolojiden biyosensörlere, ilaçlar ve kozmetik ürünlerden çeşitli kimyasal maddelere, mikroorganizmalardan hazır gıdalara ve güncel olması nedeniyle ayrıca biyoçeşitlilik, astrobiyoloji, biyomimetik, biyonik ve biyomimikri konularına kadar geniş bir alanda yer verilmiştir.

Bu kitap "Biyolojide Özel Konular" ders içeriğine uygun olarak, çeşitli üniversitelerden değerli öğretim elemanlarının ve alanla ilgili uzmanların katkılarıyla hazırlanmıştır. Çok alanlı bir kaynak niteliği taşıyan kitaptan, başta ilgili öğretim elemanları, öğretmenler, öğrenciler ve alana ilgi duyanların yararlanacağı umulmaktadır.

Güncellik, geçerlilik ve yaygın boyutlarıyla bu kitapta yer alan konular, özelde alan çalışanlarının, alan öğretici ve öğrencilerinin, genelde sıradan vatandaşların ilgilenebileceği çağdaş, önemli, gerekli içeriklerle yüklüdür. Bir boyutuyla da bilim kültürü niteliği taşıyan bu konular genel bilinçlenme için de zorunlu bilgiler içermekte ve özellik, içerik, yarar/zarar kullanım yanlarıyla gündelik yaşamda da bilinmesi zorunlu bilgi alanları niteliği taşımaktadır.

Bir ders kitabı olarak hazırlanan bu eser, aynı zamanda yukarıda belirtilen özelliklere göre içerik ve biçimi düzenlenmiştir.

Kitabın gelecek basımlarında niteliğinin artırılması, hatalarının düzeltilmesi, içerik ve biçim olarak zenginleştirilmesi amacıyla, öğretim üyesi, öğretmen, uzmanlarımızın öneri, eleştiri, katkılarını e-posta ile iletmeleri bizleri sevindirecektir.

Yayına hazırlanmasında katkıda bulunan bölüm yazarı arkadaşlara ve kitabın baskısını gerçekleştiren Pegem Akademi'ye teşekkür ederim.

Editör
Doç. Dr. Fikriye POLAT

Bölümler ve Yazarları

- 1. Bölüm: *Biyolojinin Toplum, Bilim ve Teknoloji Açısından Önemi***
Doç. Dr. Reyhan GÜL GÜVEN
Dicle Üniversitesi, Eğitim Fakültesi
- 2. Bölüm: *Genetiği Değiştirilmiş Organizmalar***
Yrd. Doç. Dr. Egemen DERE
Uludağ Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi
- 3. Bölüm: *Genetik Kopyalama (Klonlama)***
Yrd. Doç. Dr. Günsel BİNGÖL
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi
- 4. Bölüm: *Kök Hücre Teknolojisi***
Yrd. Doç. Dr. Nuran EKİCİ
Trakya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi
- 5. Bölüm: *Biyoinformatik***
Doç. Dr. Fikriye POLAT
Kocaeli Üniversitesi, Eğitim Fakültesi
- 6. Bölüm: *Organ Nakilleri ve Organ Bağışının Önemi***
Prof. Dr. Arzu CANSARAN
Amasya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi
Yrd. Doç. Dr. Cengiz YILDIRIM
Amasya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi
- 7. Bölüm: *Biyolojide Nanoteknoloji ve Uygulama Alanları***
Yrd. Doç. Dr. Mehmet YAKIŞAN
Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi
- 8. Bölüm: *Biyolojik Sensörler***
Doç. Dr. Songül BUDAK DİLER
Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi
- 9. Bölüm: *İlaçların ve Kozmetik Ürünlerin Geliştirilme Süreçleri ve Doğa Üzerindeki Etkileri***
Doç. Dr. Nihal DOĞAN
Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi
Ecz. Damla Nihan BORA

- 10. Bölüm: Kimyasal Maddeler (İlaçlar, Boyalar ve Deterjanlar) ve Biyolojik Etkileri**
Yrd. Doç .Dr. Cengiz YILDIRIM
Amasya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi
Prof. Dr. Arzu CANSARAN
Amasya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi
- 11. Bölüm: Yakın Çevremizdeki Organizmalar (Virüsler, Tek Hücreliler, Funguslar, Akarlar, Böcekler) ve Bunların Sağlığa Etkileri**
Yrd. Doç. Dr. Yeter ŞİMŞEKLİ
Uludağ Üniversitesi, Eğitim Fakültesi
- 12. Bölüm: Çevreye Zarar Veren Maddelerin Ortadan Kaldırılmasında Mikroorganizmaların Kullanımı**
Yrd. Doç. Dr. Günsel BİNGÖL
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi
- 13. Bölüm: Hazır Gıdalar, Hazırlanma Süreçleri ve Tehlikeleri**
Yrd. Doç. Dr. Hatayi ZENGİN
Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Fakültesi
- 14. Bölüm: Biyolojik Çeşitlilik**
Yrd. Doç. Dr. Nazım KAŞOT
Yakın Doğu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi
- 15. Bölüm: Astrobiyoloji**
Doç. Dr. Serhat İREZ
Marmara Üniversitesi, Eğitim Fakültesi
Yrd. Doç. Dr. Özgür Kıvılcın DOĞAN
Marmara Üniversitesi, Eğitim Fakültesi
- 16. Bölüm: Biyomimetik-Biyomimikri-Biyonik**
Doç. Dr. Nihal DOĞAN
Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	iii
Bölümler ve Yazarları.....	v

1. BÖLÜM

BIYOLOJİNİN TOPLUM BİLİM VE TEKNOLOJİ AÇISINDAN ÖNEMİ

Biyoloji Nedir?	1
Biyolojinin Ana Dalları.....	1
Biyolojinin Tarihi Gelişimi.....	3
Bilim ve Bilimsel Yöntem	5
Biyolojideki Gelişmelerin İnsanlığa Katkıları.....	6
Kaynakça.....	14

2. BÖLÜM

GENETİĞİ DEĞİŞTİRİLMİŞ ORGANİZMALAR

Tarihçe	17
Gen Nedir? Gen Transferi Nasıl Gerçekleştirilir?	19
Gen Aktarımında Kullanılan Teknikler	21
Gen Aktarımının Başarılması.....	21
Rekombinant DNA Teknolojisi	23
Vektörler	25
Genetiği Değiştirilmiş Organizma Ne Demektir?	25
GDO'lar Hayatımıza Nasıl Girdi?	25
GDO'lar Niçin Üretilmektedir?.....	26
Gen Teknolojisinin Tarımda Uygulanması.....	27
Bitkilerin Bazı Böceklere Karşı Dayanıklılığının Artırılması.....	27
Bitkilerin Herbisitlere Karşı Dayanıklılığının Artırılması.....	28
Bitkilerin Kimyasal İçeriğinin Değiştirilmesi.....	29
Bitkilerin Hastalıklara Karşı Dayanıklılığının Artırılması	29
Bitkilerin Strese Karşı Dayanıklılığının Artırılması	29
Fertil Döl Elde Edilmesi	30
Bitkilerde Olgunlaşma Zamanının Değiştirilmesi.....	30
Endüstriyel Ham Madde Üretimi.....	30
Sekonder Metabolit Üretimi.....	30

Ornamental Bitki (Süs Bitkisi) Üretilmesi.....	31
Kirlenmiş Toprakların Temizlenmesi.....	31
Gen Teknolojisinin Hayvanlara Uygulanması.....	31
Ornamental Hayvan (Süs Hayvanı) Üretilmesi	32
Hayvan Genleri Bitkilere Aktarılabilir mi?.....	33
Gen Teknolojisinin İnsanlara Uygulanması (Gen Terapisi)	34
İlaç ve Protein Sentezi.....	34
İnsülin Sentezi	35
Hangi Ürünler GDO'ludur?.....	36
Neden GDO'ya Hayır?.....	40
Antibiyotik Etkisi	40
Rekombinant DNA'nın Yatay Gen Transferi.....	40
Pestisitlerin Etkisi.....	41
Alerjen Etki	41
Transfer Edilen Gen Etkisi	41
Kanserojen Etki	41
Toprak ve Su Kirliliği	42
Virüs- Virüs Etkisi	42
Mutant Tür Oluşum Etkisi.....	42
Farklı Popülasyonların Etkilenmesi.....	43
Transgenik Canlı Üretimde Yarış ve Terminatör Teknolojisi	43
Transgenik Canlının Kendi Yeteneklerini Kaybetmesi	43
İstenmeyen Özelliklerde Canlıların Oluşması	43
Biyolojik Silah Üretimi	44
Ülkemizde GDO İle İlgili Yasal Düzenlemeler.....	44
Sonuç ve Öneriler	45
Kaynakça.....	47

3. BÖLÜM

GENETİK KOPYALAMA (KLONLAMA)

Tarihsel Gelişim.....	52
Genetik Kopyalama Tipleri.....	55
Üreme Amaçlı Klonlama.....	55
Terapötik Amaçlı Klonlama.....	61

Genetik Kopyalamanın Uygulama Alanları.....	64
Tıp Alanındaki Uygulamalar	64
Tarım Alanındaki Uygulamalar	65
Hayvancılık ve Hayvan Islahındaki Uygulamalar.....	66
Türkiyede Genetik Kopyalama Çalışmaları.....	67
Kaynakça.....	68

4.BÖLÜM

KÖK HÜCRE TEKNOLOJİSİ

Kök Hücre	69
Kök Hücrelerin Genel Özellikleri.....	70
Kök Hücre Çeşitleri	71
Farklılaşabilme Yeteneklerine Göre Kök Hücreler	71
Köken Aldıkları Dokulara Göre Kök Hücreler	75
Kök Hücre Nişleri.....	81
Kök Hücre Tedavisinin Tarihsel Gelişimi	81
Kök Hücreler ile Yapılan Araştırmalar	82
Kök Hücrelerin Klinik Amaçlı Kullanımı	83
Kök Hücre Kaynağı Olarak Kordon Kanı ve Özellikleri.....	84
Ülkemizde ve Dünyada Kordon Kanı Bankacılığı	86
Kök Hücre Çalışmalarına İlişkin Ülkemizde ve Dünyada Etik ve Yasal Düzenlemeler.....	87
Kaynakça.....	89

5. BÖLÜM

BİYOİNFORMATİK

Biyoinformatik Nedir?	93
Biyoinformatiğin Amaçları	94
Biyoinformatiğin Tarihçesi	95
Biyoinformatiğin Başlıca Çalışma Alanları.....	96
Biyolojik Veri Bankası Nedir?	97
Ensembl Genom Veri Bankası	98
NCBI (National Center for Biotechnology Information) Genom Veri Bankası.....	104
GeneBank ID	106
NCBI Reference Sequences (RefSeq ID).....	106
NCBI BLAST	110

DDBJ (DNA Data Bank of Japan) Genom Veri Bankası.....	112
UCSC (University of California Santa Cruz) Genom Veri Bankası	112
JCVI (J.Craig Venter Institute) Veri Bankası	113
Gene Ontology (GO) Veri Bankası	114
KEGG (Kyoto Encyclopedia of Genes and Genomes) Veri Bankası	115
ExpASY (Expert Protein Analysis System) Veri Bankası.....	116
PIR (Protein Information Resource) Veri Bankası	116
PDB (Protein Data Bank) Veri Bankası.....	117
PDBe (Protein Data Bank in Europe).....	118
Kaynakça.....	119

6. BÖLÜM

ORGAN NAKİLLERİ ve ORGAN BAĞIŞININ ÖNEMİ

Organ Bağışı ve Önemi.....	122
Doku Nakli Nedir?	123
Organ Nakli Nedir?	123
Beyin Ölümü ve Bitkisel Hayat Nedir?.....	123
Nakil Çeşitleri Nelerdir?.....	125
Nakil Kimlere Yapılır?.....	126
Kimler Organ Bağışı Yapabilir?	126
Organ Bağışı Nereye Yapılır?	126
Yasal Düzenlemeler Nelerdir?.....	127
Türk Hukukunda Canlıdan Organ Alınması	128
Türk Hukukunda Ölüden Organ Alınması	129
Organ Nakli ve Kök Hücre.....	130
Organ Bağışının Dini Yönden Sakıncası Var mı?.....	131
Organ Nakline Toplumun Bakışı Nasıldır?.....	132
Dünya'da Organ Nakli.....	134
Türkiye'de Organ Nakli	136
Türkiye'de Organ ve Doku Nakli Uygulamaları	136
Türkiye'deki Bazı Doku ve Organ Nakli Merkezleri (Merkez / Yapılan Nakil Türü).....	138
Kaynakça	141

7. BÖLÜM

BİYOLOJİDE NANOTEKNOLOJİ VE UYGULAMA ALANLARI

Giriş.....	143
Uzunluk Birimi Olarak Nanometre	145
Nanoteknoloji Nedir?.....	146
Nanobiyoteknoloji.....	148
Nanoteknolojinin Tarihçesi.....	149
Dünyada Nanoteknoloji	152
Türkiye’de Nanoteknoloji	153
Nanoteknolojinin Uygulama Alanları.....	155
Biyoloji Alanında Nanoteknolojinin Uygulama Alanları.....	155
Tıp Alanında Nanoteknolojinin Uygulama Alanları (Nanotıp)	160
Nanoteknoloji ile Mikrop Tutmayan Yüzeyler	161
Enerji Depolamada Nanoteknolojik Uygulamalar	161
Nanoteknolojinin Tekstil Alanındaki Uygulamaları	162
Kaynakça.....	163

8. BÖLÜM

BİYOLOJİK SENSÖRLER

Biyosensörlerin Tarihçesi	165
Biyosensörler ve Çalışma Mekanizmaları	168
Biyosensör Tipleri	171
İdeal Bir Biyosensörde Bulunması Gereken Özellikler	172
Biyosensörlerin Genel Kullanım Alanları	173
Kaynakça.....	176

9. BÖLÜM

İLAÇ VE KOZMETİK ÜRÜNLERİN DOĞAYA ETKİLERİ VE GELİŞTİRİLME SÜREÇLERİ

İlaç Nedir?	179
İlacın Tarihçesi.....	180
İlaçların Sınıflandırılması.....	183
Formlarına Göre İlaçlar	183
Kimyasal Yapılarına Göre Sınıflandırma	184

Hedef Sistemlere Göre Sınıflandırma	184
Etki Ettiği Bölgeye Göre Sınıflandırma	184
Farmakolojik Özelliklerine Göre İlaçlar	185
İlaçların Elde Edildiği Kaynaklar	185
Sentez Suretiyle Elde Edilen İlaçlar	185
Doğal Kaynaklardan Elde Edilen İlaçlar	185
Yeni İlaçların Geliştirilmesi.....	187
Klinik Öncesi Değerlendirme.....	188
Klinik Deneme	188
Kozmetik Nedir?.....	190
Kozmetiklerin Tarihçesi	190
Kozmetik Preparatlarda Kullanılan Maddeler.....	194
Yağlar ve Mumlar	194
Alkoller	195
Yağ Asitleri	195
Emülgatörler	195
Koruyucular	195
Antioksidanlar	196
Boya Maddeleri (Pigmentler)	196
Koku Maddeleri.....	197
Anorganik Yardımcı Maddeler.....	197
Derin Etkili Maddeler.....	197
Organik Kozmetik Ürün Nedir?.....	198
Kozmetik Ürünlerin İnsan Sağlığına Zararları.....	199
Hayvan Deneyleri.....	199
Hayvan Deneylerinin Boyutları	199
Hayvan Deneylerinin Yerine Kullanılabilecek Teknikler	200
Kozmetik Ürünlerin Doğa Üzerinde Yarattığı Etkiler.....	201
Kaynakça.....	202

10. BÖLÜM**KİMYASAL MADDELER (İLAÇLAR, BOYALAR, DETERJANLAR) VE BİYOLOJİK ETKİLERİ**

İlaçlar.....	205
İlaçların Uygulama Şekilleri (Farmasötik Şekiller)	206
İlaç Alma Yolları.....	208
İlaçların Etki Mekanizmaları	211
İlaçların Yan Etkileri	211
Tarım İlaçları (Pestisitler)	214
Organik (Ekolojik / Biyolojik) Tarım	217
Boyalar	219
Boya Nedir?.....	219
Boyaları Oluşturan Maddeler	219
Boyaların Sınıflandırılması	220
Boyaların Çevreye Zararları.....	221
Deterjanlar.....	225
Deterjan Nedir?	225
Sabun ve Deterjanların Çeşitleri	226
Deterjanların Bileşenleri	227
Deterjan ve Sabun Arasındaki Farklar	228
Deterjanların Çevreye Etkileri.....	229
Deterjanların Zararları	230
Kaynakça.....	232

11. BÖLÜM**YAKIN ÇEVREMİZDEKİ ORGANİZMALAR VE SAĞLIĞIMIZA ETKİLERİ**

Virüsler	235
Virüsler ve Etkeni Oldukları Hastalıklar.....	236
Bakteriler	237
Bakteriler ve Etkeni Oldukları Hastalıklar.....	240
Protozoonlar (Bir Hücreliler)	242
Protozoonlar ve Etkeni Oldukları Hastalıklar	242
Mantarlar (Fungi).....	245
Mantarlar ve Etkeni Oldukları Hastalıklar	246

Akarınalar.....	248
Keneler.....	248
Akarlar.....	250
Böcekler (Insecta).....	252
Böcekler ve Etkeni Oldukları, Taşıdıkları Hastalıklar.....	252
Kaynakça.....	257

12. BÖLÜM

ÇEVREYE ZARAR VEREN MADDELERİN ORTADAN KALDIRILMASINDA MİKROORGANİZMALARIN KULLANIMI

Çevre Kirliliğinin Tanımı ve Kaynakları.....	260
Kirlilik Çeşitleri.....	261
Mikrobiyal Metabolizma ve Arıtmadaki Rolü.....	262
Mikroorganizmaların Kullanıldığı Arıtma Prosesleri.....	264
Kompostlama.....	264
Anaerobik Çürütme.....	266
Biyoremidasyon.....	267
Biyoremidasyon Uygulamaları.....	268
Kaynakça.....	272

13. BÖLÜM

HAZIR GIDALAR, HAZIRLANMA SÜREÇLERİ VE TEHLİKELERİ

Giriş.....	273
Ekmek, Bulgur.....	274
Yoğurt.....	276
Sütün Bileşimi.....	278
Peynir.....	281
Sucuk, Pastırma.....	283
Gazlı İçecekler.....	286
Gıda Katkı Maddeleri.....	287
Tanımı.....	287
Tarihsel Gelişimi.....	288
Akrilamid Nedir?.....	293
Gıda Katkı Maddeleri ile İlgili Güvenlik Testleri.....	293
Serbest Radikaller.....	294
Kaynakça.....	299

14. BÖLÜM

BİYOLOJİK ÇEŞİTLİLİK

Biyolojik Çeşitlilik Nedir?	305
Genetik Çeşitlilik.....	306
Tür Çeşitliliği	307
Ekosistem Çeşitliliği.....	309
Biyolojik Çeşitliliğin Önemi	313
Türkiye’de Biyolojik Çeşitliliğin Durumu	316
Türkiye’de Biyolojik Çeşitliliği Koruma Çalışmaları	319
Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde (KKTC) Biyolojik Çeşitliliğin Durumu	323
Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde (KKTC) Biyolojik Çeşitliliği Koruma Çalışmaları	325
Biyokıymetlilik	328
Biyokaçakçılık	329
Biyokaçakçılıkla Mücadelede Yapılması Gerekenler	338
Kaynakça.....	340

15. BÖLÜM

ASTROBİYOLOJİ

Astrobiyolojinin Tanımı ve Çalışma Alanları.....	343
Büyük Patlamadan Elementlere	344
Dünya'nın Oluşumu ve Dünya’da Yaşamın Başlangıcı	347
Dünya Dışı Yaşamın Peşinde	351
Kaynakça.....	360

16. BÖLÜM

BİYOMİMETİK – BİYONİK - BİYOMİMİKRI

Biyomimetik, Biyonik ve Biyomimikrinin Tarihsel Gelişimi	361
Biyomimetik, Biyonik ve Biyomimikri Nedir?	363
Biyomimetik – Biyonik – Biyomimikri Doğadan Örnekler	365
Kaynakça.....	370
Sözlük.....	371
Yazarlar Hakkında.....	387